

Jonge mantelzorgers ondersteunen in het hoger onderwijs

Veel jongeren combineren hun studie met zorgtaken thuis. Dit vraagt veel van hun tijd, energie en veerkracht. Onderwijsinstellingen spelen een belangrijke rol in het mogelijk maken van een gezonde balans tussen studeren en zorgen. Jongeren die zorgen voor een naaste verdienen erkenning én passende ondersteuning. Wij pleiten daarom voor mantelzorgbeleid op elke hogeschool en universiteit.

Mantelzorg is een samenlevingsvraagstuk...
jonge mantelzorgers zijn onderdeel van dit vraagstuk.

Onze concrete vraag aan hogescholen en universiteiten is:

Maak mantelzorg zichtbaar en bespreekbaar, neem het op in beleid en bied maatwerk. Zo zorgen we samen dat jonge mantelzorgers hun studie kunnen afronden én gezond blijven.

Jonge mantelzorg in cijfers¹

Hoeveel jongeren zijn mantelzorger?

1 op de 4 jongeren

(16 en 24 jaar)

combineert mantelzorg
met studie en/of werk

230.000 jongeren

die mantelzorg en studie
combineren

175.000 jongeren

die mantelzorg, studie en
werk combineren

Effect op studie en concentratie

25% van de jonge mantelzorgers kan
onvoldoende tijd besteden aan huiswerk,
de voorbereiding van lessen of opdrachten

1 op de 10 jonge mantelzorgers
rapporteert minder geconcentreerd te
kunnen werken door mantelzorgtaken

Gevolgen voor schoolprestaties

Meer kans op
studievertraging

Lagere prestaties
en uitval

Hun welzijn ligt lager dan dat van
leeftijdsgenoten zonder zorgtaken

Slechts één op de vijf jonge mantelzorgers informeert de onderwijsinstelling dat zij mantelzorg verlenen

‘Het hielp me enorm dat iemand vroeg hoe het écht met me ging en met me meedacht over hoe ik mijn studie kon volhouden. Dat ik soms lessen vanuit huis kon volgen, dat er flexibiliteit was bij examens, en dat we samen keken naar wat wél kon. Op onze hogeschool is er ook een ontmoetingsgroep voor jonge mantelzorgers, dat vond ik ook erg fijn.’
- Jonge mantelzorger -

Onderzoek in 2025: landelijke regeling jonge mantelzorgers op Hogescholen en Universiteiten

Naar aanleiding van twee moties^{2/3} over jonge mantelzorg in het onderwijs is vanaf eind 2024 en in 2025 onderzocht of een landelijke regeling voor jonge mantelzorgers in het hoger onderwijs mogelijk is. Hier zijn onder andere gesprekken over gevoerd met de Vereniging Hogescholen, het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de Landelijke organisatie van Studentendecanen en de Universiteiten van Nederland. Daarnaast zijn meerdere gesprekken geweest met hogescholen en universiteiten.

Onze conclusie is dat er op veel verschillende plekken van alles gebeurt, maar dat een landelijke regeling nu (nog) niet lukt.

De belangrijkste inzichten zijn:

1. Onderwijsinstellingen hebben beleidsvrijheid, beperkte middelen en een veelheid aan taken

- De hogescholen en universiteiten hebben de vrijheid om eigen beleid te maken over studentenwelzijn en bijzondere omstandigheden, en hechten daar veel waarde aan. Deze vrijheid geeft ze de mogelijkheid een eigen ‘uniek’ aanbod aan te bieden met eigen cultuur en sfeer.
- Hogescholen en universiteiten hebben veel verschillende taken naast het onderwijs. Studenten zijn een afspiegeling van de maatschappij en nemen dus net zoveel thema's en problemen met zich mee als die in de maatschappij spelen. Door bezuinigingen in het onderwijs is er steeds minder tijd en zijn er steeds minder mogelijkheden om studenten te

signaleren bij wie het minder goed gaat, inclusief studenten met mantelzorgtaken. Extra inzet op (nieuwe) specifieke doelgroepen wordt daardoor minder. Daar staat tegenover dat er hogescholen zijn die in meer of mindere mate beleid hebben rondom mantelzorg.

2. Beleidsontwikkeling vraagt om pilots en betrokkenheid van beslissers.

- Voor het formuleren van beleid dat mogelijk passend zou zijn voor een scala aan hogescholen hebben we pilots nodig waarin dingen worden uitgetest. Om dit uit te voeren is het nodig met beslissingsbevoegde personen binnen de instellingen om tafel te komen. Het blijkt lastig dit voor elkaar te krijgen én daarmee ook om de urgentie van dit onderwerp op tafel te krijgen bij de onderwijsinstellingen.

3. Topsportregelingen zijn geen oplossing: mantelzorg vraagt om een basis om te kunnen deelnemen, niet om te excelleren.

- In moties die zijn ingediend in 2024 werd gesproken over de topsportregeling voor mantelzorgers. De topsportregeling klinkt aansprekend, maar blijkt voor mantelzorgers niet passend om de volgende redenen:
 - Er is een andere focus: excelleren bij topsporters tegenover het bieden van een basis om te kunnen participeren in het onderwijs voor mantelzorgende studenten.

- Maatwerk: mantelzorg is niet in te plannen. Een regeling voor mantelzorgers moet daarom flexibiliteit bieden, passend bij de mantelzorgsituatie.
- Bij sport zijn er vaak duidelijke kaders, maar mantelzorgsituaties lopen uiteen en elke individuele situatie is dus verschillend.
- De regeling voor mantelzorgers moet beschikbaar zijn op elke reguliere onderwijsinstelling en niet alleen op speciale onderwijsinstututen.

‘Soms houd ik studenten te lang bij me, omdat ik niet goed weet waar ik ze naartoe kan doorverwijzen. Ik zie dat het niet goed gaat, maar ik kan dan alleen luisteren en wat uitstel regelen. Het zou helpen als we intern duidelijker hebben hoe we omgaan met studenten met mantelzorgtaken. Dan kan ik sneller en gericht doorverwijzen, en krijgt de student echt de ondersteuning die nodig is.’

- Decaan, hogeschool –

Investeren in jonge studerende mantelzorgers – waarom het loont.

Investeren in welzijn voor jonge mantelzorgers loont. Het biedt voordeel voor de student, de hele samenleving én voor hogescholen en universiteiten zelf. Deze voordelen zijn:

Voor studenten:

Versterkt het welzijn van de jonge studerende mantelzorger

Wanneer studerende mantelzorgers studie en mantelzorg op passende wijze kunnen combineren zorgt dit voor een betere balans, betere mogelijkheden studie af te ronden en het draagt bij aan mentale gezondheid nu én in de toekomst.⁴

Voor de samenleving:

Versterkt participatie en voorkomt druk op de zorg en geestelijke gezondheidszorg (GGZ)

Jonge mantelzorgers houden de zorg voor hun naaste (langer) vol. Hierdoor dragen zij maatschappelijk bij. Tijdige ondersteuning werkt preventief tegen

psychische klachten en verkleint de kans op instroom in de geestelijke gezondheidszorg.

Voor onderwijsinstellingen:

Mantelzorg opnemen in beleid zorgt voor duidelijkheid bij professionals en minder ad-hoc oplossingen. Wanneer studenten op tijd worden gesignaleerd draagt dit bij aan het slagingspercentage. Het voorkomt ook dat studenten pas aan de bel trekken als zij hun Bindend Studie Advies (BSA) niet halen. Daarmee voorkomt het ook procedures om te zorgen dat zij toch kunnen doorstuderen ondanks het niet halen van het BSA. Het zorgt mogelijk ook voor minder uitstroom, en dus een hoger slagingspercentage.

‘We zien studenten steeds minder. Door de bezuinigingen in het hoger onderwijs zijn er minder werkgroepen, waardoor het directe contact afneemt. Daardoor merken we minder snel wanneer het niet goed gaat met iemand. Daar maak ik me wel zorgen over.’

- Docent, universiteit -

Aanbevelingen voor hogescholen en universiteiten

Heb aandacht voor jonge mantelzorgers. Maak mantelzorg zichtbaar en bespreekbaar, neem het op in beleid en bied maatwerk. Zo zorgen we samen dat jonge mantelzorgers hun studie kunnen afronden én gezond blijven.

Hoe ondersteun je jonge mantelzorgers?

1. Maak mantelzorg zichtbaar en bespreekbaar

• Werk aan bewustwording en herkenning

Bewustwording is de eerste stap om passende ondersteuning te krijgen. Investeer daarom in het bewust maken van en over jonge studerende mantelzorgers bij de jongeren zelf, hun omgeving en beroepskrachten.

• Zorg voor deskundigheidsbevordering professionals

Voor het herkennen en erkennen van jonge studerende mantelzorgers is deskundigheidbevordering noodzakelijk bij docenten en decanen, en bij het bestuur/examencommissie. Leren over impact van een ziekte in het gezin en de mogelijke gevolgen voor de schoolprestaties en het kunnen definiëren van eigen rol en mogelijkheden als onderwijsprofessionals is daar een onderdeel van.

2. Neem mantelzorg op in beleid en bied maatwerk.

• Mantelzorg past in het kader Studentenwelzijn

Mantelzorg is een bijzondere omstandigheid: Het Landelijk Kader Studentenwelzijn biedt opleidingen de mogelijkheid om te werken aan welzijn van studenten.⁵ Het ondersteunen van jonge mantelzorgers in het onderwijs past bij de ambitie 'Aandacht voor persoonsvorming en sociale ontwikkeling in het onderwijs' en 'Obstakels uit de weg ruimen' binnen dit kader. Maatwerk is noodzakelijk: Om een opleiding af te ronden en mentaal gezond te blijven, moet mantelzorg een geldende reden zijn voor het volgen van aangepaste lessen en flexibiliteit in toetsing. Neem in het kader studentenwelzijn op dat mantelzorgtaken een grote

invloed kunnen hebben op mentaal welzijn.

Realiseer dat de insteek van het kader; preventie, aanbieden van hulpmiddelen en/of samenwerking met formele zorg, niet altijd effect hebben bij een mantelzorgsituatie. Deze situaties zijn niet altijd op te lossen of veranderen, maar hebben wel invloed, en dat dient erkend te worden door o.a. het aanbieden van flexibele regelingen.

• Geef duidelijkheid voor onderwijsprofessionals

Het opnemen van mantelzorg in beleid biedt richting en zekerheid. Een duidelijke rolbeschrijving geeft onderwijsprofessionals handvatten om jonge mantelzorgers effectief te begeleiden. Structurele afspraken zorgen voor continuïteit en voorkomen dat de verantwoordelijkheid op individuen rust. Duidelijkheid over de rolverdeling van de onderwijsprofessional en hulpverlener helpt hierbij. Het werkt preventief tegen overbelasting van onderwijsprofessionals en versterkt zo dus ook hun welzijn.⁶

• Bied ruimte voor flexibiliteit en maatwerk

Bij opleidingen en examencommissies is het soms lastig maatwerk te bieden, omdat flexibiliteit mist. Daarnaast wordt onzekerheid ervaren door de onderwijsinstellingen over het behoud van controle bij flexibel onderwijs. Ook angst voor misbruik houdt vernieuwing tegen. Terwijl specifieke regelingen voor de combinatie van studie en zorgen juist ondersteuning bieden en studieovertraging voorkomen. Het zorgt er ook voor dat studenten gezond uitstromen richting de arbeidsmarkt.

